Aan de oostkant is een deel van de oever verlaagd zodat de Waal meer ruimte heeft. Hier is een podium gecreëerd waar zomers bijvoorbeeld een openlucht-bioscoop plaatsvindt. De trappen fungeren als tribune. Dit gedeelte overstroomt geregeld 's winters. Het podium en de tribune richten zich naar de bocht van de Waal, aangrenzend ligt de historische haven met een keur aan schepen.

Acht *Gleditsia triacanthos* flankeren met hun transparante gele kroon de iets glooiende gevel van het Holland Casino. Daarnaast staan aan de randen van het gazon diverse losse bomen zoals de *Quercus palustris* op de voorgrond. Dat er in het gazon gaten zijn gevallen, wijdt Schouten aan de droge zomer en een te goed werkende drainage onder de mat.

Stenige Waalkade transformeert in groene pleisterplaats

De Waalkade in Nijmegen had het allemaal al: een fenomenaal uitzicht op de rivier met zijn karakteristieke bruggen, een historische haven en terrassen aan het water. Toch bleven de mensen weg en was er onder de horeca-ondernemers veel verloop. De aanplant van bomen en grasvelden heeft daar verandering in gebracht. Nu is de kade een nieuwe pleisterplaats geworden.

Tekst Miranda Vrolijk | *Beeld* Paulien Varkevisser

Het is dit jaar uitzonderlijk warm op de derde zondag in september. Dit betekent topdrukte langs de Waalkade in Nijmegen. De terrasjes bij de gevel zitten vol, voetgangers flaneren langs de rivier, mensen zitten op de overal aanwezige betonnen randen en fietsers pikken de kade mee op hun toertochtjes. Nu de plek is ingericht met grasvelden en bomen, en de auto er verboden is, is het dan ook een aangename plek om te komen én te blijven.

Dit was tot een paar jaar geleden heel anders. Toen stonden er nog tientallen auto's geparkeerd, ruim honderd kon de kade er kwijt. Lokale politici spraken zelfs over 'de betonnen schandplek van de stad'. Horeca-ondernemers hadden hun terrassen aan het water. „Maar het liep niet goed", zegt Mathieu Schouten, landschapsarchitect van de gemeente en degene die het nieuwe ontwerp heeft gemaakt. „Er was veel verloop onder de uitbaters." En dat terwijl de Waalkade een unieke plek is: hier maakt de Waal een bocht en stroomt de stad binnen. Een plek vol potentie. Dat vonden ze bij de gemeente ook, daarom werd besloten om de stenen kade drastisch aan te pakken.

„Nijmegen richt zich meer naar de Waal", zegt Schouten. Hij somt de projecten van de afgelopen jaren op: het graven van de nevengeul de Spiegelwaal, de aanleg van het eiland Veur-Lent en het aanpassen van de historische haven. „Het vernieuwen van de Waalkade kon dan ook niet achterblijven."

Dat die kade meer groen moest krijgen, was zowel een wens van de stad als van de gemeente zelf. Uit een uitgebreid participatietraject bleek dat zowel de bewoners als de ondernemers graag een groenere kade wilden. „Een meer parkachtige situatie, meer een plek voor gezinnen." Tegelijkertijd wilde de gemeente de hittestress op deze stenige plek verlagen, legt Schouten uit.

De herinrichting die in 2018 van start ging, typeert de landschapsarchitect als een grote opschoonactie. „Alle parkeerplekken zijn verdwenen en de terrassen zijn teruggebracht tot aan de gevel." Die zijn wat hoger gelegd, zodat je daar een mooi uitzicht hebt over de Waal. De ruimte die door deze opschoonactie vrijkwam, heeft Schouten bewust eenvoudig ingericht met gazons en hier en daar wat losse solitaire bomen. „Omdat de plek al veel karakter heeft." Enerzijds heb je de Waalbrug, anderzijds de spoorbrug, de historische haven met een keur aan schepen en natuurlijk de Waal zelf met het uitzicht op het eiland Veur-Lent. >

Daarnaast is de ruimte door deze simpele inrichting flexibel te gebruiken. „Je kunt er sporten, er kunnen evenementen worden georganiseerd en de kermis en de Vierdaagsefeesten kunnen er plaatsvinden”, somt de landschapsarchitect op.

Vroeger lag de kade op één niveau. Nu is de gehele ruimte enigszins verlaagd. Vanaf de terrassen lopen de gazons af richting de Waal. „Net zoals je vroeger altijd een hellende kade had. Op die manier is de ruimte als vanzelf meer gericht op de rivier”, zegt Schouten. Drie rechte paden doorsnijden het grasvlak en verbinden de terrassen met de fiets- en voetgangersroute die langs de kade is aangelegd. De auto is hier verboden, wel rijden er nog bussen. Schouten hoopt dat die uiteindelijk ook zullen verdwijnen; daar heeft hij in zijn ontwerp zelfs al rekening mee gehouden. „We hebben de route zo ontworpen dat de bus er kan rijden, maar zonder fungeert het ontwerp ook prima.”

De bomen die zijn aangeplant, kunnen ertegen om een tijdje onder water te staan. Zo staan er onder meer enkele *Alnus incana*, *Quercus palustris* en *Fraxinus pennsylvanica*. 's Winters kan het waterpeil van de Waal behoorlijk stijgen, zo is het sinds de aanplant van het nieuwe park al een keer gebeurd dat het rivierwater tot halverwege de terrassen kwam. Daar kan een flexibele wand van schotten worden opgebouwd, die voorkómt dat het water verder de stad in stroomt. „Zo'n hoog waterpeil duurt hooguit twee weken, maar de bomen moeten daar wel tegen kunnen”, zegt Schouten.

De precieze plek van de bomen is samen met de direct omwonenden bepaald. „Dat was nog een heel gepuzzel, want zij wilden niet dat hun uitzicht op de rivier door een boom zou worden geblokkeerd.”

Hoewel de inrichting heel simpel is gehouden, zijn er wel een aantal speciale accentplekken aangelegd. Zo is aan de oostkant een deel van de kade extra verlaagd en een podium aangelegd. Op de helling zijn trappen gemaakt die ook fungeren als tribune en als extra zitruimte. Deze tribune richt zich naar het oosten, daar waar de rivier een bocht maakt, en ligt als het ware om een hoek. „Je kijkt nu naar de historische haven met oude schepen, op die manier is de haven meer met de plek verbonden”, zegt Schouten.

De Waal omarmen

Een tweede bijzondere plek is het kunstwerk ’De Waterwolf’ gemaakt door het kunstenaarsduo Space Cowboys uit Deventer. Dit 3 m hoge bronzen beeld staat midden in het park en is ook een speelobject: kinderen mogen het beklimmen. De Waterwolf symboliseert de tegenstrijdige relatie die Nijmegen met het water heeft: zo staat de wolf voor het gevaar, de bedreiging die van het water uitgaat. Het kind naast hem verbeeldt de speelsheid, het plezier dat je aan het water kunt beleven. De twee figuren omarmen elkaar en de achterste poten van de Waterwolf zijn zelfs al veranderd in vriendelijke speelgoedpoten. „Net zoals Nijmegen de Waal weer omarmt, de stad is opnieuw bevriend geraakt met de rivier.” <

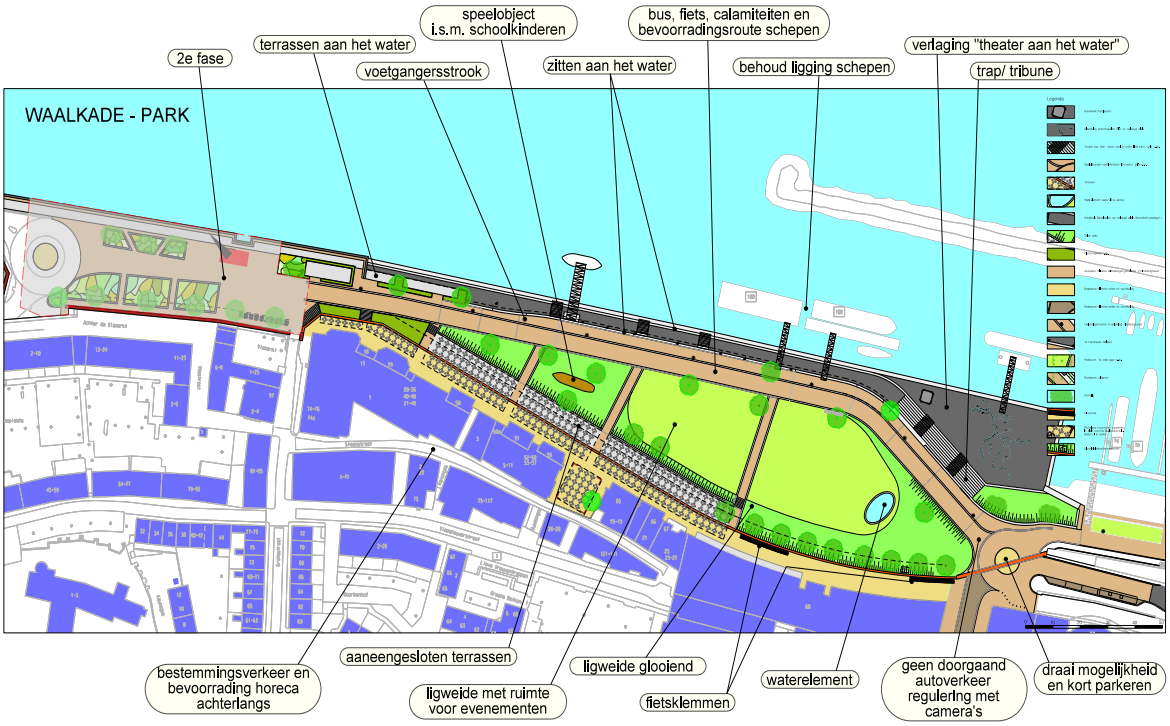

Vergroening Waalkade

Locatie Nijmegen
Ontwerp Gemeente Nijmegen, landschapsarchitect Mathieu Schouten
Aanplant bomen Van Esch Boomkwekerij uit Boxtel
Onderhoud gemeente Nijmegen
Projectperiode 2015-2020
Bomen *Alnus incana*, *Quercus palustris*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Pterocarya fraxinifolia*, *Liquidambar styraciflua*, *Platanus hispanica*, *Gleditsia triacanthos* en *Betula nigra*

NB: de twee waterelementen zijn er uit budgettaire overwegingen niet gekomen.

De terrassen langs de gevels van de horeca-ondernemingen liggen hoger dan het park. Op die manier heb je vanaf de terrassen een goed uitzicht op de rivier. Op de voorgrond een van de drie aangeplante *Fraxinus pennsylvanica*.

Overal aan de Waalkade kun je zitten, de witte betonnen banden waarmee de grasvlakken, de terrassen en de kade zijn begrensd, fungeren als 'eindeloze zitbanken'.

De gebakken kleiklinkers zijn een regionaal product, ze komen uit de steenfabrieken stroomopwaarts nabij Bemmel en Gendt. „Ze passen hier dus helemaal." De groene lijn in de betonnen scheidingsband geeft aan dat de stadswandeling 'Walk of the Town' hier langs komt. De verlichtingsarmaturen lijken op zeilmasten. „Ze refereren aan oude masten, dat vonden we hier passen, zo dicht bij de historische haven."

Twee meerstammige *Betula nigra* flankeren het enige terras dat nog wel pal aan het water ligt. Door een losse haag van *Salix purpurea* 'Nana' zitten de terrasbezoekers helemaal in het groen.

Het plaatsen van het 3m hoge bronzen beeld 'de Waterwolf' vormde het sluitstuk van de vernieuwing van de Waalkade. Drie rechte paden verbinden de terrassen met de rivier. Daarnaast fungeren zij als opsluitranden van de gazons. Qua reliëf kon daardoor wat meer variatie worden toegepast. Zo liggen de twee kleinere vlakken wat schuiner dan het grootste.